
RMK metsataristu korrashoiu ja majandamise strateegia



Sissejuhatus

RMK metsataristu korrashoiu ja majandamise strateegia (edaspidi strateegia) on suunatud tegevuste pikaajalisele planeerimisele ja läbiviimisele majandusmetsades. Strateegia toetab RMK põhitegevusi – teenida tulu kestlikult ja kliimapositiivselt, arvestada looduskaitseliste väärtustega ja toetada teadlikumat looduskasutust. RMK kuivendussüsteemide majandamine toimub kooskõlas õigusaktide ja riiklike strateegiliste dokumentidega. Strateegia eesmärk on sõnastada RMK-s rakendatavaid põhimõtteid, et tagada kuivendussüsteemide jätkuv toimimine, arvestades majanduslikke, ökoloogilisi ja sotsiaalseid aspekte.

Arvestades Eesti kliima- ja mullastikutingimusi, on majandatavates metsades tootlikkuse tagamiseks vaja säilitada praeguseks rajatud kuivendus- ja teedevõrgu hea seisund, kuna mullas leiduvate ning taimekasvuks vajalike toitainete kättesaadavust meie metsamaadel piirab paljudel juhtudel (ligi 2/3 pindalast) liigniiskus. ([Eesti metsanduse AK aastani 2030 alusuuring](#)).

Maaparandussüsteemide töökindluse tagamine vajab senisest suuremaid ja järjepidevaid investeeringuid, mis nõuavad asukohatundlikke valikotsuseid. Puistute koosseis ja selle kaudu puidu kvaliteet ning puidu kättesaadavus liigniisketest metsadest võib kliimamuutuste tagajärjel halveneda ja kulutused metsanduses suurened. Seetõttu on vaja suurendada investeeringuid metsade infrastruktuuri ja inimeste teavitusse, et tagada puidukasutuse säilimine ja puidu kvaliteet ning suurendada sel teel süsiniku sidumist. ([Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030](#))

Prioriteetsed valdkonnad RMK majandusmetsade tuleviku vaates:

- kuivendussüsteemide ja nendel paikneva teedevõrgu terviklik toimimine – süsteemsed ja vajaduspõhised rekonstrueerimis- või hoiutööd;
- metsamajanduse ja külastuskorralduse ning looduskaitsetööde toetamine – ligipääs metsadele, metsa uuenemine ja kasvutingimuste säilitamine, ligipääs puhkemajanduse taristule;
- kuivendussüsteemide korrashoiust tulenevate negatiivsete keskkonnamõjude vältimine ja leevendamine.

Strateegia koostamisel on arvestatud RMK tegevusvaldkondade eesmärkide, omaniku ootuste ning arengukavaga.

Looduskaitseseaduse alusel kaitstavates metsades reguleerivad metsakuivendustöid looduskaitseseadus ja kaitse-eeskirjad, kaitsealade kaitsekorralduskavad jne.

Kuivendussüsteemid vajavad tehnoloogilisi lahendusi, et tulla toime äärmuslike kliimanähtustega ning nende mõjudega. RMK tegeleb koostöös teadusasutustega kuivendussüsteemide negatiivsete mõjude uurimise, mõjude vähendamiseks vajalike leevendusmeetmete väljatöötamise ja rakendamisega.

RMK metsataristu korrashoiu ja majandamise strateegia uuendatakse koos RMK arengukavaga.

KUIVENDUSSÜSTEEMIDE KORRASHOIU PÕHIMÕTTED KOOS TEGEVUSTE JA MÕÕDIKUTEGA

Metsamajanduslik vaade

Riigimetsa kestliku majandamise tagamine

RMK hallataval territooriumil on maaparandussüsteemide registri andmetel kokku 510 000 ha maaparandussüsteeme, millest 370 000 ha paikneb majandatavates metsades.

Metsakuivenduse majanduslik mõju on oluline – kuivendatud aladel on metsa juurdekasv keskmiselt 2 tihumeetri võrra hektari kohta aastas suurenenud (Jaak Pikk. „Teadustöö metsakuivenduse alal“. 2000 Eesti Metsaselts)

Saadava materjali väärtuse suurenemine on aga oluliselt suurem kui 2 korda tänu kallimate ja kvaliteetsemate sortimentide suuremale väljatulekule. Kuivendussüsteemid on RMK käsutusse antud riigivara, mille raamatupidamislik soetusmaksumus on 92,6 mln eurot ja jääkväärtus on ligi 62 mln eurot (seisuga 31.07.2025).

Aastatel 2025–2029 on kuivenduste rekonstrueerimiseks (REK) vaja investeerida ligi 5 mln EUR aastas lisaks teede investeeringud ligi 10 mln eurot aastas. RMK prognooside kohaselt võimaldab metsakuivendussüsteemide regulaarne hooldamine tulevikus oluliselt vähendada ulatuslikke rekonstrueerimistöid ja sellega kaasnevaid investeeringuid.

Kokku on riigimetsas oodatav juurdekasv kuivendussüsteemide mõju tulemusel ligikaudu 740 000 tm/aastas suurem, mis tähendab, et umbes veerand RMK aastasest raiemahust (2024) tuleb tänu kuivendusele lisandunud puidu mahust.

Eesmärk: RMK teostab rekonstrueerimis- või hoiutöid majandusmetsas paiknevatel metsakuivendussüsteemidel, mis loob vajalikud eeldused omanikule tulu teenimiseks, metsakasvatuseks ja ühiskonnale lisandväärtuse andmiseks, võimaldades kõiki neid hüvesid kasutada ka tulevastel põlvedel.

Eesmärgi selgitus: Metsakuivendamise eesmärk on pinnavee ärajuhtimine, et parandada metsamulla õhustatust ja toitainete kättesaadavust. Selle tulemusel kasvab puistu kiiremini ja paraneb puidu kvaliteet. Kuivendus soodustab metsade uuenemist, lihtsustab nende majandamist, vähendab pinnase kahjustusi metsade majandamisel ning loob paremad tingimused metsas liikumiseks.

Tegevused

Kuivendussüsteemide korrashoidmiseks RMK:

- rekonstrueerib või teostab hoiutöid olemasolevatel maaparandusehitistel või nende osadel lähtuvalt nende seisundist ja keskkonnatingimustest ning metsataristutööde nimekirjast;
- hooldab metsakuivendussüsteeme seisundist lähtuvalt perioodiliselt vältimaks edaspidist rekonstrueerimisvajadust;
- töötab välja RMK-sisese metoodika metsakuivendusobjektide hoiutööde või rekonstrueerimisvajaduse hindamiseks;
- kasutab tänapäevast tehnoloogiat, sh droonid veejuhtmete seireks ja kuivenduskraavide ummistuste kiireks tuvastamiseks;
- korraldab koolitusi maaparandustööde parimatest praktikatest, sh keskkonda säästvatest töömeetoditest, et tagada tööde kõrge kvaliteet ja vältida keskkonnakahjusid;
- rajab uued kuivendussüsteemid vaid järgmistel juhtudel:
 - kui ammendatud karjäärade rekultiveerimise viisiks on määratud metsa istutamine, kuid niiskustingimused ei võimalda seda liigniiskuse tõttu tulemuslikult teha;
 - kui ammendatud põlevkivi allmaakaevandustest lõpetatakse vee väljapumpamine, mistõttu esineb juhuseid, kus vesi tungib maapinnale ning leidmata äravooluks võimalusi, ujutab üle naabermaa.

Mõõdikud

- Teostatud hoiu- või rekonstrueerimistöid järgmise 5 aasta jooksul keskmiselt 10 000 ha aastas vastavalt metsataristutööde nimekirjale.
- Metsakuivendussüsteeme majandusmetsades on hooldatud lähtuvalt nende seisundist ja hooldamise vajadusest. Hooldatav pindala ühtlasel hooldusel ligikaudu 50 000 ha aastas, keskmise hooldusvälbaga 6 aastat.
- Metsakuivendussüsteemide investeeringute suhe prognoositavasse vajadusse – RMK suudab 5 mln EUR suurust investeeringumahtu 5 aasta keskmisena hoida ja planeeritud tööd teostada.
- Kuivendusobjektide seisundi hindamise metoodika on välja töötatud ja rakendatud 31.12.2026.

Riigimaadelt tulu teenimise võimaluste mitmekesistamine ning metsamajandamiseks vajaliku taristu ja ligipääsude (metsateed) seisundi tagamine

Eesmärk: Väärtustame majandusmetsade maad läbi metsakuivendussüsteemide hoiutööde ja rekonstrueerimise.

Eesmärgi selgitus: RMK toob oma maaportfellis pildile uued ärisuunad ja seob need maakasutuse eesmärgistamisega. Metsakuivendussüsteemide, sh metsateede korrashoid annab võimaluse tõsta RMK-le lisanduvate eesmärgita maaüksuste kinnisvaralist väärtust ja muuta lihtsamaks uute arendusprojektide algatamise võimalusi.

Tegevused

Maade väärtustamiseks RMK:

- leiab tehnorajatistega seotud maadele täiendavaid kasutusvõimalusi, mis toetavad nende esmase funktsiooni kõrval ka muid vajadusi;
- rajab lisanduvatele maadele juurdepääsuteed, arvestades tasuvusanalüüsiga ja liidab juurdetulnud maadel olemasolevad kuivendussüsteemid võimalusel RMK süsteemidega.

Möödikud

- Teedevõrgu tihedus 1,2–1,5 km/100 ha majandusmetsa kohta.
- Hooldatud teid ligi 6 800 km aastas.
- rekonstrueeritud ja ehitatud teid 200 km aastas. Uusi teid rajame vaid juurdepääsuta aladele.
- RMK teed vastavad keskkonnaministri määrusega kehtestatud „Metsateede seisundi kohta esitatavatele nõuetele“. Parendustöid planeeritakse ligikaudu 12% teedele aastas.

Ökoloogiline vaade

Loodusväärtuste kaitse ja ökoloogiliselt heas seisus maastike tagamine riigimaadel

Eesmärk: Kuivendussüsteemide hoiutöödel ja rekonstrueerimisel soovime vältida, minimeerida ja leevendada negatiivseid mõjusid märgalade ja veekogude seisundile. RMK toetab innovaatilisi lahendusi – kuivendussüsteemide ümberehitamiseks on algatatud tehnoloogilisi arendusi, võimaldamaks vastavalt vajadusele süsteemidesse integreerida ekstreemsustest tulenevate mõjude reguleerimiseks vajalikke lahendusi.

Eesmärgi selgitus: Kuivendussüsteemide rajamine on olnud üks suurima mõjuga inimtegevusi Eesti looduskeskonnas, mille tulemusel on oluliselt vähenenud looduslike veekogude ja märgalade pindala. Maaparanduse sekundaarsed mõjud on seotud taimkatte muutumise ning setete ja toiteainete kandumisega veekogudesse. Kuivenduse tulemusena väheneb ka turvasmuldade süsinikuvaru.

Tegevused

Kõik kuivendussüsteemide hoiutöödeks või rekonstrueerimiseks koostatavad kavad või projektid läbivad RMK sees keskkonnamõju analüüsi (KMA) protsessi (varem REK-itud aladel kontrollime lisandunud väärtusi), milles lähtume loogikast: vältimine – minimeerimine – leevendamine – kompenseerimine.

Keskkonnamõjude analüüsis keskendub RMK põhiliselt järgmistele aspektidele:

- hoiab märgade metsade kasvukohatüüpide, lagesookoosluste ning veekogude seisundit;
- hoiab kaitstavate liikide ja elupaikade seisundit;
- minimeerib kuivendussüsteemidest lähtuva settekande;
- säilitab түsedate turvasmuldade süsinikuvaru, keskendudes eriti madalaboniteedilistele metsadele (IV–V);
- säilitab ja/või parandab hooldustööde käigus eesvooluna ja suublatena toimivate veekogude ökoloogilise seisundi.

Lisaks RMK:

- täiendab vajadusel varasemalt rekonstrueeritud kuivendussüsteeme teadusuuringute käigus välja töötatud keskkonnamõju leevendavate lahendustega;
- sulgeb metsamajanduslikku funktsiooni mitteomavad kraavid maaparandusobjektide äärealadel, kui need kahjustavad märgalasid;
- tellib liigikaitseliselt tundlikel aladel eksperthinnangud;

- tellib keskkonnamõju hindamise (KMH) eelhinnangu ja Natura 2000 aladega külgnevatele aladele Natura eelhinnangu;
- koostab metsakuivendussüsteemide hooldustööde planeerimiseks keskkonnakaitse suunised;
- jätkab kuivendussüsteemide ümberehitamiseks pilootprojektidega, et arendada ja katsetada tehnoloogilisi lahendusi veerežiimi paindlikuks reguleerimiseks.

Möödikud

- Kuivendussüsteemide pindala, millel on uuritud ja vajadusel rajatud keskkonnamõju leevendavad rajatised (50 000 ha hooldust aastas +10 000 ha REK-i).
 - RMK tellib KMH eelhinnangu kõikidele planeeritavatele objektidele.
 - KMA protsess on läbi viidud kõigi kuivendussüsteemide korrashoiutööde kavadele ja rekonstrueerimise projektidele.
-

Sotsiaalne vaade

Riigimetsa ja teiste RMK hallata olevate maade avaliku funktsiooni täitmise tagamine

Eesmärk: RMK hoiab oma tegevuse toetamiseks vajalike teede ja kuivendussüsteemide baastaset, arvestades maaomandi muutusi. Koostöös kohalike omavalitsustega koostatakse iga KOV-i kohta riigimetsa tervikkava, mis muuhulgas loob aluse taristu ühise kasutamise ja optimeerimise kokkulepetele.

Eesmärgi selgitus: RMK hooldab ja hoiab metsataristuobjektidel korras olemasolevat teedevõrku, mis peab toetama kõiki RMK tegevusvaldkondi – metsamajandust, looduskaitset ja külastuskorraldust. Võimalusel arvestatakse ka kohalike kogukondade ja teiste maakasutajate huvidega, näiteks mittevajalike teede üleandmise või kasutusõiguste andmise kaudu ning kuivendussüsteemide hooldusvõimaluste pakkumisega. Nii luuakse mitmekesised võimalused maakasutuseks, looduses liikumiseks ja igaüheõiguse rakendamiseks.

Tegevused

Kuivendussüsteemide ja teede olemi parimaks kasutamiseks RMK:

- kaardistab teede kasutamisevajadused ja annab mittevajalikud teed üle kohalikule omavalitsusele või lõpetab nende kasutamise;
- jätkab koostööd Päästeameti, Jahimeeste Seltsi, Kaitseväge ja Kaitseliiduga RMK metsataristu kasutamisevajaduste ning -võimaluste osas;
- teeb koostööd KOV-idega kohalike teede korrashoiu tagamiseks;
- teeb koostööd erametsaomanikega teede- ja kuivendussüsteemide korrashoiu tagamiseks.

Mõõdikud

- Koostame metsamajanduseks ja külastuskorralduse vajadustest lähtuvalt RMK külastuskorraldusosakonna taristutööde tööplaani.
- Kaardistame riigimetsa tervikkavade koostamise käigus, teiste osapoolte poolse, RMK teede kasutamisevajaduse.
- Kaardistame ja optimeerime teede olemi läbi KOV-idele üle andmise, kasutusest välja arvamise jne teel.
- RMK kuivendussüsteemid vastavad seisundinõuetele.

Eesmärk: Strateegia huvigruppidega ülevaatamine ja teadustööd.

Eesmärgi selgitus: RMK peab oluliseks strateegia kujundamisel ja elluviimisel huvigruppide informeerimist ja nende ettepanekute ärakuulamist. RMK soovib, et kõik tema tegevusvaldkonnad areneksid edasi teaduspõhiselt.

Tegevused

Erinevate osapooltega koostöö paremaks korraldamiseks RMK:

- teeb avalikult kättesaadavaks info RMK metsataristutööde ja KMA tulemuste kohta;
- toetab metsakuivenduse ja metsakuivenduse leevendusmeetmetega seotud teaduslikke uurimistöid ja –projekte;
- avalikustab metsataristu tööd Maa- ja Ruumiameti rakenduses „Metsatööde plaan“;
- korraldab huvigruppidele teadustööde ja parimate praktikate tutvustamiseks infopäevi.

Möödikud

- Avalikustatud projekteerimis- ja ehitustööde nimekirjade ja KMA tulemuste arv 100%.
- Toetame teadustegevust, sh metsakuivendusega seotud teadustöid, summas kuni 600 000 EUR aastas.